

Strazburg, 6 Kasım 2020

AVRUPA HÂKİMLERİ DANIŞMA KONSEYİ (CCJE)

CCJE Görüş No. 23 (2020)

Hâkim birlik/derneklerinin yargı bağımsızlığını desteklemedeki rolü

I. Giriş

1. Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi (CCJE), Bakanlar Komitesince kendisine verilen yetki doğrultusunda, yargı bağımsızlığının desteklenmesinde hâkim derneklerinin rolüne ilişkin işbu Görüş'ü hazırlamıştır.
2. Bu Görüş hazırlanırken, önceki CCJE Görüşleri, CCJE Hâkimlerin Magna Carta'sı (2010) ve Hâkimlerin Statüsü Avrupa Şartı (1998) ile Bakanlar Komitesinin "Hâkimlerin Bağımsızlığı, Etkinliği ve Sorumlulukları"na ilişkin CM/Rec (2010)12 No.lu Tavsiye Kararı ve Avrupa'da Sivil Toplum Kuruluşlarının Hukuki Statüsüne ilişkin CM/Rec (2007)14 No.lu Tavsiye Kararı, "Hâkimlerin İfade Özgürlüğü"ne ilişkin **Avrupa** Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonu (Venedik Komisyonu) Raporu (CDLAD(2015)018), Venedik Komisyonu-AGİT (OSCE/ODIHR) Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisinin "Örgütlenme Özgürlüğü"ne ilişkin Ortak Rehber İlkeleri esas alınmıştır. Ayrıca, BM'nin Yargı Bağımsızlığına İlişkin Temel İlkeleri, Bangalore Yargı Etiği İlkeleri, Uluslararası Hâkimler Birliği Hâkimin Evrensel Şartı, BM Özel Raportörünün Barışçıl Toplanma ve Örgütlenme Özgürlüğü Haklarına ilişkin 21 Mayıs 2012 tarihli (A/HRC/20/27) ilk raporu ve hâkimler ile avukatların bağımsızlığına ilişkin 24 Haziran 2019 tarihli üçüncü raporu

da dikkate alınmıştır. Söz konusu üçüncü rapor, ifade özgürlüğü, örgütlenme ve barışçıl toplanma özgürlüğü haklarının hâkimler ve savcılar tarafından kullanılmasıyla ilgilidir.

3. Görüş ayrıca, CCJE üyelerinin yargı bağımsızlığının desteklenmesinde yargıç derneklerinin rolüne ilişkin ankete verdikleri yanıtları, bu yanıtların özetini ve Avrupa Konseyi tarafından atanan uzman Yargıç Gerhard REISSNER¹ tarafından hazırlanan ön taslağı da dikkate almaktadır.

II. Görüşün Kapsamı

4. Anketi yanıtlayan 35 üye devletin 12'sinde yalnızca bir hâkimler birliği varken üye devletlerin çoğunda birlik/dernek sayısı birden fazladır.
5. Üye Devletlerde yapılan anket, çok çeşitli yargıç dernekleri olduğunu göstermiştir. Üyelik için aranan nitelikler, amaçlar, büyüklükler ve temsil gücü açısından büyük ölçüde farklılıklar gözlenmiştir.
6. Bazı dernekler sadece belirli derecedeki mahkemelerin hâkimlerine açıktır, örneğin Yüksek Mahkeme hâkimlerinin bazen ayrı bir dernekleri bulunmaktadır. Kimi birlik/dernekler ise belirli bir uzmanlık alanındaki hâkimlerden oluşur. Bunun en yaygın örneği idarî mahkeme hâkimlerinin ayrı dernekleşmesidir. Kadın hâkimlerin dernekleri de bu bağlamda bir başka örnektir.² Ancak, çoğunlukla dernekler tüm hâkimlerin üyeliğine açıktır.
7. Her tür derneğe üyelik gönüllülük esasına dayanır. Dolayısıyla, üye sayısı bakımından derneğin büyüklüğü hayli farklı olabilmekte ve - daha da önemlisi - bir derneğin temsil kabiliyeti, yani derneğe üye olan hâkimlerin o derneğe üye olabilecek tüm hâkimlere oranı, önemli ölçüde değişmektedir.
8. Hâkim dernekleri tüzel kişiliğe sahip olabilir. Bunların çoğu sivil dernekler yasası uyarınca kurulmuştur. Ayrıca, gayri resmî hâkim toplulukları olarak da oluşturulabilirler.
9. Tüm hâkim dernekleri, üyeleri arasında paylaşım ve iletişim için bir ağ ve platform hizmeti görür. Derneklerin büyük çoğunluğunun temel amaçları, hâkim bağımsızlığı ve hukukun üstünlüğünü destekleyip savunmak, hâkimlerin statü ve çalışma koşullarının yeterliliğini güvence altına almaktır. Diğer önemli amaçlar ise hâkimlerin eğitimi, hâkim etiği, yargı reformlarına ve mevzuata katkıda bulunmaktır.
10. Bu Görüş çerçevesinde, hâkim birlik/dernekleri, gönüllü olarak üyelik başvurusunda bulunan üyelerden oluşan, tüzel kişiliği olan/olmayan, özerk ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlar olarak tanımlanmaktadır.
11. Derneklerin çoğunda üyelik, çoğu durumda emekli hâkimler dâhil tüm hâkimlere açıktır. Bazı derneklerde stajyer hâkimler ile adlî asistanlar da üye olabilmektedir. Bazı derneklere, özellikle hâkim ve savcılar için ortak kariyer sisteminin bulunduğu durumlarda, savcılar da üye olabilmektedir.

¹ Hâkim REISSNER, 2012-2013 arası CCJE Başkanı ve CCJE Çalışma Grubunun kıdemli üyelerindendir.

² Bosna Hersek, İtalya, Slovakya, Ukrayna ve Birleşik Krallık'tan da kadın hâkim birlik/derneklerinin bulunduğu bilgisi gelmiştir.

III. Uluslararası çerçeve ve Avrupa çerçevesi

12. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi,³ Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi (ICCPR)⁴ ve Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi (ECHR)⁵ herkese örgütlenme hakkı, yani dernek kurma ve derneklere katılma hakkı tanımaktadır.
13. Her birey gibi hâkimler de yukarıda anılan belgelerle güvence altına alınmış temel haklara sahiptir.⁶ Hâkimler barışçıl toplanma özgürlüğü haklarını kullanırken sorumluluklarını unutmadan ve kurumlarının otoritesiyle bağdaşmayacak veya bağımsız ve tarafsız olma yükümlülükleriyle uyuşmayacak ve öyle algılanabilecek durumlardan kaçınmalıdırlar.⁷
14. Örgütlenme hakkı sadece bir hâkimin kişisel yararına değildir. Hâkimler söz konusu olduğunda, bu hak tüm yargının da çıkarıdır. Hâkimlerin örgütlenme hakkı, BM Yargı Bağımsızlığı Temel İlkeleri,⁸ Bangalore Yargı Etiği İlkeleri⁹ ve Hâkimler Evrensel Şartı'nda¹⁰ açıkça tanınmıştır.
15. Avrupa'da hâkimlerin dernek kurma hakkı; 1998'de Hâkimlerin Statüsüne İlişkin Avrupa Şartı¹¹, 2010'da Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Hâkimlerin Bağımsızlığı, Etkinliği ve Sorumluluklarına İlişkin (2010)12 No.lu Tavsiye Kararı¹² ve CCJE Hâkimlerin Magna Carta'sı (Temel İlkeler)¹³ ile daha da geliştirilmiştir. Avrupa Şartı, yargıçların statüleriyle kendilerine tanınan hakların savunulmasına yönelik olarak yargıç derneklerinin katkısını vurgulamaktadır. (2010)12 No.lu Tavsiye Kararı da bunu yineleyerek, hâkim statüsünün en temel unsurunu, bağımsızlık ve hukukun üstünlüğünün geliştirilmesini ek bir görev olarak ortaya koymaktadır. Hâkimlerin Magna Carta'sında bu hedef, "yargının toplumdaki misyonunu savunmak" diye tanımlanır. Görev kapsamının genişletilmesiyle ilgili bu tür gelişmeler, hâkim dernek/birliklerinin hedefleri incelendiğinde de görülebilmektedir: Bugün hâkimlerin statüsüne giderek daha fazla odaklanıldığı gibi hukukun üstünlüğüne saygının artırılması hususunda da eşit ölçüde güçlü bir farkındalık söz konusudur.

³ BM Genel Kurulunca 10 Aralık 1948'de kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Madde 20/1.

⁴ BM Genel Kurulunca 16.12.1966 tarihinde kabûl edilen Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi.

⁵ Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi (AİHS) (4.11.1950), Madde 11/1.

⁶ Hâkimlerin mesleki davranışlarını, özellikle etik, uyumsuz davranış ve tarafsızlığı düzenleyen ilke ve kurallara ilişkin 3 (2002) sayılı CCJE Görüşü, para. 27

⁷ Ayrıca bkz: Hâkimler ve savcılar tarafından ifade, örgütlenme ve barışçıl toplanma özgürlüğünün kullanılması konusunda hâkimlerin ve avukatların bağımsızlığına ilişkin BM Özel Raportörünün üçüncü raporu, 24 Haziran 2019, Tavsiye 107.

⁸ Yargı Bağımsızlığına İlişkin Birleşmiş Milletler Temel İlkeleri (29.11.1985 tarihinde Genel Kurul tarafından onaylanmıştır), para. 9

⁹ Bangalore Yargı Etiği İlkeleri, 4-6. İlkeler.

¹⁰ Hâkimin Evrensel Şartı (IAJ tarafından 14.11.2017 tarihinde kabul edilmiştir), Madde 3/5.

¹¹ Hâkimlerin Statüsüne İlişkin Avrupa Şartı: 1.7 ve 1.8.

İlkeler.

¹² Tavsiye Kararı (2010)12, para 25.

¹³ CCJE Hâkimlerin Magna Carta'sı (Temel İlkeler) (17.11.2010), para. 12

IV. Hâkim birlik/derneklerinin varlık gerekçesi ve amaçları

16. Hâkimler, demokrasiye, hukukun üstünlüğüne ve insan hakları üzerine inşa edilmiş devletlerde köşe taşlarıdır¹⁴. Bu rolün mantıksal bir sonucu olarak, yukarıda bahsi geçen standart-belirleyici Avrupa belgelerinde olduğu gibi birçok hâkim derneğinin tüzüğünde şu iki temel hedef öngörülmektedir: 1) yargı bağımsızlığını tesis etmek ve savunmak; 2) hukukun üstünlüğünü teşvik etmek ve geliştirmek. Her iki hedef de, AİHS'in 6. Maddesinde öngörülen "bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından adil yargılanma temel hakkı"nın etkili şekilde kullanılmasını destekler.
17. Bir hâkimler birliğinin bağımsızlığı tesis etmek ve savunmak şeklindeki ilk hedefi; diğer faktörlerin yanı sıra, hâkimleri ve yargıyı her türlü bağımsızlık ihlaline karşı savunmayı, yeterli kaynak ve tatmin edici çalışma koşulları talep etmeyi, yeterli ücret ve sosyal güvenceyi hedeflemeyi, yargıya ve bireysel olarak hâkimlere yönelik haksız eleştiri ve saldırıları reddetmeyi, etik standartlar oluşturmayı, teşvik etmeyi ve uygulamayı, ayrımcılık yapmamayı ve cinsiyet dengesini korumayı kapsar.
18. Bir hâkimler birliğinin hukukun üstünlüğünü teşvik ve geliştirmeyi içeren ikinci hedefi; diğer faktörlerin yanı sıra, eğitime, bilgi ve en iyi uygulamalarını paylaşmaya, adaletten sorumlu olanlarla birlikte adaletin idaresine, adalet sistemi ve kanun yapma reformlarına, katkıda bulunmayı; medya ve kamuoyunun hâkimler, yargı ve hukukun üstünlüğünün rolü hakkında bilgilendirilmesini teşvik etmeyi kapsar.
19. Buraya kadar sözü edilenler sadece hâkim birlik/derneklerinin hedefleri değildir. Adalet sistemi içindeki ve dışındaki diğer bazı aktörler de bu hedeflere ulaşılmasında rol oynamaktadır. Bu bağlamda başarılı olmak için karşılıklı saygı, açıklık, destek ve işbirliği faydalı olacaktır.
20. Hâkim birlik/dernekleri, toplumun adalet sistemi ve adaletin idaresine ilişkin beklentilerini dile getirebilecek sivil toplum temsilcileriyle toplantılar yapılmasına da imkân sağlayabilir.¹⁵
21. Bir hâkimler derneği/birliğinin en belirgin amaçlarından biri de üyeleri arasında bir ağ oluşturmaktır. Görevlerini tek başlarına ya da bir mahkeme heyeti içinde yerine getiren ve yine de ortak çıkarları ve ihtiyaçları olan hâkimleri bir araya getirir. Hâkimler arasında diyalog ve eleştiri fırsatının sağlanması, yargı içinden özeleştiri yoluyla bağımsızlığın geliştirilmesine ve değer temelli güçlü bir adalet sisteminin geliştirilmesine yardımcı olur. Bir dernek çatısı altında bir arada olmak, yargıçıları deneyim ve en iyi uygulama alışverişine yönlendirir¹⁶. Bu da en çok, farklı seviyelerdeki mahkeme ve yargı alanlarından hâkimlerin bir araya gelmesiyle verimli olur. Hâkim dernekleri aynı zamanda uzmanlaşmış hâkimlerin bilgilerini derinleştirme ve bu şekilde hukukun tutarlı bir şekilde uygulanmasına katkıda bulunma yeri olabilir. Son olarak, hâkim dernekleri yargının

¹⁴ Yargının rolüne ilişkin olarak bkz. modern bir demokraside yargının konumu ve devletin diğer erkleri ile ilişkileri hakkında CCJE Görüşü No. 18 (2015).

¹⁵ CM/Rec(2010)12, para 20.

¹⁶ Birçok üye devlette aynı mahkemenin hâkimleri arasındaki görüş alışverişinde olduğu gibi, "içtihatla ilgili hukuki gelişmeleri ve iyi mesleki uygulamaları yaymak" için hâkimler arasında toplantılar düzenlenmektedir, bkz. CEPEJ'in 6 Aralık 2019 tarihli raporu: "Hâkimlerin tecridini kırmak – hâkimin beceri ve yeteneklerini geliştirmek, bilgi paylaşımını ve işbirliğini güçlendirmek ve yargısal tecrit kültürünün ötesine geçmek için kılavuz ilkeler", CEPEJ(2019) 15, s. 8.

bağımsızlığı, insan hakları ve hukukun üstünlüğü konusunda ortak bir ruh geliştirilmesine yardımcı olur.

22. Hâkim birlik/dernekleri ayrıca uluslararası işbirliğini kolaylaştırmakta ve diğer üye devletlerdeki birlik/derneklerle fikir alışverişinde bulunulmasını sağlamaktadır. Ayrıca, bir dizi Avrupa yargı birliği ve kuruluşu aracılığıyla Avrupa düzeyinde de işbirliği yapmaktadırlar. Bu şekilde, ulusal hâkim birlik/dernekleri, üyelerine, uluslararası deneyim paylaşımının kapısını açmakta ve ulusal hâkim toplulukları içinde Avrupa standartlarının yaygınlaştırılmasında önemli bir rol oynamaktadır.
23. Hâkim birlik/derneklerinin yukarıda belirtilen önemli yönleri ve üye devletlerdeki yargı sistemlerinin temel değerlerini desteklemede taşıdığı önemi esas alan CCJE, her adalet sisteminde bu türden en az bir hâkim birliğinin bulunmasını son derece önemli görmektedir.

V. Hâkim birlik/dernekleri hedeflerine ulaşma yolları

A) Yargı sistemi içinde

24. Hâkimlerin ve yargının bağımsızlığını güçlendirmek ve savunmak için, hâkim birlik/dernekleri çok çeşitli faaliyetler yürütmelidir. Bireysel olarak bir hâkimin bağımsızlığı da bağımsız bir yargıyı gerektirir¹⁷. Bağımsızlık, sadece dışarıdan değil, aynı zamanda yargının içinden gelen etkileri de engeller.¹⁸ Hâkim birlik/dernekleri tehdit, haksız eleştiri ve saldırılarla kolaylıkla başa çıkabilir. Ancak, yetkili makamların hâkimlerin kariyerini etkileyen kararlarına (atama, terfi, nakil, disiplin ve değerlendirme yöntemleri, vb.) ya da mahkeme yönetimine ilişkin her türlü karara yönelik usulsüz müdahalelere karşı koymaları çok daha zordur.
25. Bu tür kararları alma yetkisi Yargı Kurulları, mahkeme idare organları, mahkeme başkanları ve hatta bazen yürütme erkine (hükûmet veya adalet bakanına) verilmiştir. Bu nedenle, hâkim birlik/dernekleri amaçlarına ulaşmak için bu organlarla temas halinde olmalı ve onları muhatap almalıdır.
26. Bu tür temaslar açıklık, kendi rollerine ve yetki alanlarına karşılıklı saygı ve birbirlerinin argümanlarını dinlemeye isteklilik temelinde olmalıdır. Hâkim birlik/dernekleri kariyerle ilgili kararlara müdahale etmemeli, ancak yetkili aktörlerin doğru prosedürü izleyip izlemediği ve doğru kriterleri uygulayıp uygulamadığını kontrol edebilir.
27. Mahkeme yöneticileri, hâkim birlik/derneklerinin sadece üyelerinin pozisyonlarını aktarmakla kalmayıp, aynı zamanda üyelerinin deneyimlerinin de bir potada eridiğinin farkında olmalıdır. Çoğu zaman, uygulamada neye ihtiyaç duyulduğunu en iyi bilenler uygulayıcılardır. CCJE, bir mahkemenin yargıç organlarının mahkeme başkanına tavsiyelerde bulunmasını tavsiye etmiştir.¹⁹ Benzer bir şekilde, hâkim dernekleri de mahkeme yöneticileri veya her seviyedeki mahkeme yönetim organları karşısında böyle bir danışmanlık rolü oynayabilir.

¹⁷ CM Rec (2010)12, para 4.

¹⁸ *AIHM Parlov-Tkalcic/Hirvatistan Davası*, No: 24810/06, para. 86; *Agrokompleks/Ukrayna Davası*, No: 23465/03, para 137 ve sonrası.

¹⁹ Mahkeme başkanlarının rolüne ilişkin 19 (2016) sayılı CCJE Görüşü, para 19

28. Özellikle çeşitli direktif ve yönetmeliklerin kabul edilmesinden sorumlu olan mahkeme idaresi düzeyinde, stratejik hedefler ve genel uygulamaya ilişkin önemli konularla ilgili olarak hâkim birlik/derneklerinin katılımı verimli ve tavsiye edilebilir olabilir.
29. Üye Devletlerin çoğunda, hâkimlerin kariyerine ve/veya mahkemelerin idaresine ilişkin kararlar Yargı Kurullarına tevdi edilmiştir²⁰. Bu kurulların genel misyonu yargının ve bireysel olarak yargıçların bağımsızlığını ve hukukun üstünlüğünü korumaktır.²¹ Dolayısıyla, Yargı Kurullarının görevleri ile hâkim birlik/derneklerinin öncelikli hedefleri örtüşmektedir. Çoğu zaman, görüşlerde paralellik olacaktır, ancak yine de hâkim birlik/dernekleri ve Yargı Kurulları arasında görüş ayrılıkları ortaya çıkabilir; Yargı Kurulları genellikle hâkimlerden ve hâkim olmayanlardan oluşan karma bir yapıya sahiptir. Bu gibi durumlarda görüş alışverişi açık bir şekilde yapılmalıdır.
30. CCJE, en iyi uygulamaları araştırırken, iki üye devlette,²² diğerlerinin yanı sıra, hâkim ve savcıların statüleri, çalışma koşulları, ücretleri ve benzeri konular da dâhil olmak üzere meslekî çıkarlarına ilişkin konuların tartışıldığı ve ilgili mevzuat değişiklikleri konusunda bağlayıcı olmayan tavsiye raporlarının hazırlandığı, hâkim ve savcı birlik/derneklerinin temsilcilerinden oluşan danışma konseylerinin bulunduğunu öğrenmiştir. CCJE bu tür girişimleri desteklemektedir.
31. CCJE, bazı üye devletlerde hâkim birlik/derneklerinin, Yargı Konseyi üyelerinin seçimi üzerinde belirli bir etkiye sahip olduğunu not etmiştir. Bu etki, adaylar hakkında görüş bildirme hakkına sahip olma²³, belirli sayıda meslektaşlarının aday göstermesi gereken adayları destekleme²⁴, yargıçları aday gösterme imkânına sahip olma²⁵, adayları aday gösterme konusunda yasal bir görevi yerine getirme²⁶, seçimle ilgili yasal bir pozisyona sahip olma²⁷ veya doğrudan üyeleri seçme gibi çeşitli yollarla ortaya çıkabilmektedir.²⁸
32. Yargı Kurulunun çalışmalarının bağımsızlığını ihlal etmemek kaydıyla, üyelerin seçimine bu tür bir katılım memnuniyetle karşılanabilir. Ancak böyle bir sistemin, seçimin ve Kurulun sonraki çalışmalarının siyasileşmesine yol açmamasına dikkat edilmelidir. Her halükarda, ayrımcılık yapılmamalı ve bir yargıçlar birliğinin üyeleri Yargı Kuruluna üye olmakta özgür olmalıdır.
33. Birçok hâkim derneği/birliği ya eğitimler düzenleyerek veya eğitim materyal ve imkânlarını (tesis, araç-gereç v.s) kendileri sağlayarak,²⁹ ya da eğitimleri organize etmekle sorumlu kurumlara uzman eğitimci teminiyle veya en azından tavsiyeleriyle desteğini sunarak hâkimlerin eğitiminde rol alır. CCJE, “ulusal düzeyde ve Avrupa düzeyinde hâkimlerin uygun başlangıç ve hizmet içi eğitimi”ne ilişkin 4 no.lu Görüşünde (2003), eğitimin düzenlenmesinde yargının ana rolü üstlenmesi veya eğitimden

²⁰ Toplumun hizmetindeki Yargı Konseyine ilişkin 10 (2007) sayılı CCJE Görüş’ü, para. 42

²¹ A.y, para 8ff ve 41f.

²² Belçika (Hâkimler Danışma Konseyi), Bulgaristan (Ortaklık Konseyi).

²³ Bulgaristan.

²⁴ Romanya, İspanya.

²⁵ Norveç (Atama Kurulu hâkim üyelerinin önerisi), Slovakya (her sivil dernek gibi).

²⁶ Azerbaycan (yedi hâkim üye pozisyonunun her biri için ikişer aday)

²⁷ Hollanda

²⁸ Kuzey Makedonya (başkan, bir üye ve vekiller).

²⁹ Avusturya, Azerbaycan, Belçika, Bosna Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Almanya, Yunanistan, Litvanya, Karadağ, Kuzey Makedonya, Polonya, Romanya, Rusya Federasyonu, Slovenya, İspanya, İsviçre, Ukrayna, Birleşik Krallık.

kendisinin sorumlu olması ve eğitimin yürütme veya yasama erklerine emanet edilmemesi gerektiği belirtilmiştir.³⁰ Dolayısıyla, üyelerinin ihtiyaçları ve pratik deneyimlerine yakından vakıf olan hâkim birlik/derneklerinin katılımı çok isabetli olacaktır.

34. Meslekî davranış etiği ilkeleri doğrudan hâkimlerce belirlenmelidir³¹. Gönüllü olarak örgütlenmeleri ve fikir-deneyim paylaşımı ve tartışma olanağı sunan bir platformun varlığı, hâkimleri, davranış ilkelerinin hâkim birlik/dernekleri tarafından belirlenmesi³², veya bu ilkelerin en azından hâkim birlik/derneklerinin yoğun katılımıyla geliştirilmesi³³ hususunda sağlam bir kararlılık göstermelerini sağlar.
35. Aynı sebeplerle, hâkim birlik/dernekleri, meslekî etik veya yargı dışı faaliyetlerin statüleriyle uyumluluğu hususlarında herhangi bir problemle karşılaşan hâkimler için danışma organı olmaya uygun kuruluşlardır.³⁴
36. Bazı üye devletlerde, hâkim birlik/dernekleri, talep etmeleri halinde, hâkimleri disiplin soruşturmalarında temsil etmektedir. Hâkim birlik/derneklerinin üyelerini disiplin yargılamalarında temsil etmesine ve özellikle de bu yargılamaların bazı hâkimlerin görevden alınmasını düzenlemek amacıyla suiistimal edilmesi halinde, adil bir usulün sağlanmasına katkıda bulunmasına itiraz edilemez. Ancak, hâkim birlik/derneklerinin, görevi kötüye kullanmaktan suçlu bulunan hâkimlerin koruyucusu olduğu izlenimini vermekten kaçınmak için dikkatli olunmalıdır. Hâkimlerin ve yargının güvenilir bir şekilde hesap verebilirliğini hâkim birlik/derneklerinin önemli bir görevidir.

B) Devletin diğer erkleriyle ilişkileri bağlamında

37. CCJE, hâkim birlik/derneklerinin faaliyetlerini siyasal partiler veya siyasal makamlara aday kimselerin çıkarlarına göre şekillendirmekten kaçınmaları ve amaçları dışında kalan siyasal meselelere dâhil olmamaları gerektiği görüşündedir.
38. Hâkim birlik/dernekleri, hâkimlerin deneyimlerini ve görüşlerini temsil eder ve düşünce ve önerilerini diğer devlet erklerine iletmek için bir takım kanallara gereksinim duyar. CCJE, Hâkimlerin Statüsüne İlişkin Avrupa Şartı'nın 1.8 maddesinin açıklayıcı notundaki yorumlara katılmaktadır: "Genel yargı bütçesinin ve her mahkemeye tahsis edilecek kaynakların belirlenmesinde hâkimler de söz sahibi olmalıdır ki bu ulusal ve yerel düzeyde danışmanlık ya da temsil prosedürlerinin oluşturulmasını gerektirir. Bu, aynı zamanda, daha geniş anlamda adaletin sağlanması ve mahkemelerin idaresi için de geçerlidir" ve "statüleriyle veya ücretlendirme esaslarıyla ilgili önerilen herhangi bir

³⁰ Ulusal düzeyde ve Avrupa düzeyinde hâkimler için uygun başlangıç ve hizmet içi eğitimine ilişkin 4 (2003) sayılı CCJE Görüşü, para 16. Ayrıca bkz. Hâkimlerin Statüsüne İlişkin Avrupa Şartı, para. 2.3.

³¹ Hâkimlerin mesleki davranışlarını düzenleyen ilke ve kurallara, özellikle etik, uyumsuz davranış ve tarafsızlığa ilişkin 3 (2002) sayılı CCJE Görüşü, 48 lit ii ve 49 lit iii paragraflar; ayrıca bkz. (2010) 12 No.lu Tavsiye Kararı, 73. paragraf.

³² Avusturya, Bulgaristan, Hırvatistan, Danimarka, Finlandiya, İzlanda, İtalya, Malta, Hollanda, Norveç, Slovenya, İspanya, İsviçre'de hâkim dernekleri tarafından hazırlanmış etik kurallar bulunmaktadır.

³³ Etik standartlarının oluşturulmasında şu ülkelerdeki hâkim birliklerinin de payı vardır: Azerbaycan, Belçika, Estonya, Almanya, İrlanda, Litvanya, Lüksemburg, Karadağ, Kuzey Makedonya, Romanya, Slovakya, İsveç, Türkiye, Ukrayna, Birleşik Krallık.

³⁴ Hâkimlerin mesleki davranışlarını, özellikle etik, uyumsuz davranış ve tarafsızlığı düzenleyen ilkeler ve kurallara ilişkin 3 (2002) sayılı CCJE Görüşü, para 49 lit. iv ve (2010)12 No.lu Tavsiye Kararı, para 74.

değişiklik ve emeklilik maaşları da dâhil olmak üzere sosyal refahları konusunda temsilcileri veya meslek birlikleri tarafından hâkimlere danışılması, hâkimlerin bu konularla ilgili karar verme sürecinin dışında kalmamasını sağlamalıdır ”.

39. AK Bakanlar Komitesi, “bir kamu otoritesinin yetki ve sorumluluklarının kullanılmasını belirleme veya etkileme hakkına dayanan katılımcı demokrasinin temsili ve doğrudan demokrasiye katkıda bulunduğunu ve siyasi karar alma sürecine sivil katılım hakkının bireyler, sivil toplum kuruluşları (STK'lar) ve genel olarak sivil toplum için güvence altına alınması gerektiğini” değerlendirmiştir.³⁵ Sivil toplum kuruluşlarıyla ilgili olarak, Bakanlar Komitesi “sivil toplum kuruluşlarının (STK'lar) demokrasi ve insan haklarının geliştirilmesi ve hayata geçirilmesine, özellikle de kamu bilincinin geliştirilmesi, kamusal yaşama katılım ve kamu makamlarının şeffaflığı ve hesap verebilirliğinin güvence altına alınması yoluyla yaptıkları temel katkıyı” kabul etmiştir³⁶. Statülerini, finansmanlarını veya faaliyet alanlarını etkileyen birincil ve ikincil mevzuatın hazırlanması sırasında STK'lara danışılmalıdır³⁷.
40. CCJE, her ne kadar sivil toplumu temsil etmeyen, hatta üyeleri devletin üçüncü erki içinde görev alan kuruluşlar olsalar da, bu katılım olanaklarının hâkim birlik/derneklerine de tanınması gerektiğine inanmaktadır. CCJE, modern bir demokraside yargının konumu ve devletin diğer erkleri ile ilişkileri hakkındaki 18 (2015) no.lu Görüşünde, devletin diğer erkleri ile müzakere,³⁸ kamuoyu ile diyalog³⁹ ve üç erk arası ilişkilerde ihtiyatlılık gerekliliği⁴⁰ konularında rehber olacak ilkeler sunmaktadır. Bu Görüş, benzer şekilde, bir yandan hâkim birlik/dernekleri, diğer yandan yasama ve yürütme erkleri arasındaki ilişkiler bakımından da yol gösterici bir kaynak olarak kullanılmalıdır.
41. CCJE, yürütme erki tarafından, adalet alanında önerilen yasa tasarılarıyla ilgili yasama sürecine hâkim birlik/derneklerinin katılımını desteklemektedir. Reform komisyonları veya benzer stratejik proje grupları kurulduğunda, hâkim birlik/dernekleri de kendi belirledikleri temsilcileri aracılığıyla sürece dâhil olmalıdır. Daha genel olarak, hâkim birlik/derneklerinin, bütçe ve kaynakların dağılımı, çalışma koşulları ve hâkimlerin statüsünün tüm yönleri de dâhil olmak üzere yargı reformları ve projeleri ile ilgili görüşleri yürütme erki tarafından talep edilmeli ve dikkate alınmalıdır.
42. Bazı üye devletlerde, hâkim birlik/derneklerinin yasa taslağı hazırlanma ve yasada değişiklik yapma süreçlerine resmî olarak katılması, yasa ya da kararname ile düzenlenmektedir.⁴¹ Diğer bazı üye devletlerde ise, bu en azından istikrarlı bir biçimde uygulanmaktadır.⁴² CCJE, hâkimlerin statüsü ve mahkemelerin idaresiyle ilgili konularda hâkim birlik/derneklerine mevzuatı değerlendirme ve yorumlama – ki bunun için uygun bir süre tanınmalı ve bunların sonuçları ciddiye alınmalıdır – imkânı sağlayan

³⁵ Siyasi Karar Verme Sürecine Sivil Katılım Rehberi, CM (2017) 83, giriş.

³⁶ Avrupa'daki Sivil Toplum Kuruluşlarının Hukuki Statüsüne ilişkin CM/Rec (2007)14 No.lu Tavsiye Kararı, giriş, para. 2

³⁷ A.y. para 77.

³⁸ Modern bir demokraside yargının konumu ve diğer devlet erkleriyle ilişkilerine ilişkin 18 (2015) sayılı CCJE Görüşü, para 32

³⁹ A.y. para 33.

⁴⁰ A.y. para 40 ve para 53-55.

⁴¹ Avusturya (olağan mahkemeler için), Estonya, Almanya, İzlanda, Karadağ, Hollanda, Romanya, Slovakya.

⁴² Finlandiya, İtalya, Polonya, İsviçre.

uygulamaları memnuniyetle karşılamaktadır. Ayrıca, hâkim birlik/dernekleri amaçları dışındaki siyasal tartışmalardan uzak durmalıdır.

43. CCJE, adalet sisteminin daha da iyileştirilmesi ve hukukun üstünlüğünün güçlendirilmesi için olanakların araştırılmasında sorumluluk üstlenmeyi hâkim birlik/derneklerinin temel görevlerinden biri olarak görmektedir.

C) Toplumla etkileşim bağlamında

44. Hâkim birlik/dernekleri, hâkimlerin görev ve yetkileri ve hukukun üstünlüğü ile yönetilen demokratik bir devlette yargının ve diğer devlet erklerinin rolü de dâhil olmak üzere yargının faaliyetleri ve öncelikleri konusunda medyayı ve kamuoyunu bilgilendirmede rol oynayabilecek en uygun kuruluşlardır.
45. CCJE, birçok hâkim birlik/derneğinin, mahkeme eğitim programları, bilgilendirme materyalleri, açık mahkeme etkinlikleri, kamuoyu tartışmaları, sunumlar, diğer sosyal yardım programları vb. gibi yargı ile kamuoyu arasındaki ilişkileri ve anlayışı geliştirmeyi amaçlayan tedbirlere önemli ve etkili bir şekilde katkıda bulunduğunu memnuniyetle kaydetmektedir.⁴³ Bu tür tedbirler, sistem içinde çalışanlar tarafından uygulandığında daha etkili olmaktadır. Bu itibarla, hâkim birlik/dernekleri de bu faaliyetlere katılmalıdır. Hâkim birlik/derneklerinin konferanslar düzenlemesi, proaktif medya politikaları uygulaması ve çalışmalarında sosyal medyayı kullanmasının daha yaygın hale geldiği de görülmektedir ve tüm bunlar CCJE'nin memnuniyetle karşıladığı adımlardır.
46. Hâkim birlik/dernekleri bazen belirli hedefler doğrultusunda STK'ler ile ortak çalışmaktadır. Bu durum, siyasallaşmadan kaçınılması kaydıyla, bu tür ortak hedeflere ulaşma olasılığını artırabilir.

VI. Hâkim birlik/derneklerinin görevlerini yerine getirmesi için gerekenler

A. Genel rehber ilkeler

47. 2014 yılında Venedik Komisyonu ve AGİT Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi (AGİT/DKİHB), dernek kurma ve derneklere üye olma hakkını ele alan Örgütlenme Özgürlüğüne İlişkin Ortak Kılavuz İlkeleri⁴⁴ (bundan sonra Örgütlenme Özgürlüğüne İlişkin Kılavuz İlkeler olarak anılacaktır) kabul etmiştir. Bu Rehber İlkeleri CCJE de kabul etmektedir. Bu belgede ortaya konan standartların çoğu hâkim birlik/dernekleri için de uygulanabilir.
48. CCJE, özellikle aşağıdaki hatırlatmaktadır:

- a) Herkes eşit derecede örgütlenme hakkına sahiptir⁴⁵;

⁴³ Adalet ve topluma ilişkin 7 (2005) no.lu CCJE Görüşü, Bölüm A: Mahkemelerin halkla ilişkileri, para 10-20; alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının ele alındığı, makul bir süre içinde adil yargılama ve davalarda hâkimin rolüne ilişkin 6 (2004) no.lu CCJE Görüşü, Bölüm A: Adalet erişimi, para 11-18.

⁴⁴ Venedik Komisyonu ve AGİT/DKİHO Örgütlenme Özgürlüğü Ortak Rehber İlkeleri, VC CDL-AD (2014)046 resp. AGİT/DKİHO Mevzuat No: GDL-FOASS/263/2014.

⁴⁵ A.y. para 122 ff.

- b) kuruluş ve kayıt (geçerli olduğu durumlarda) gereksiz yere külfetli veya caydırıcı olmamalıdır;⁴⁶;
- c) özyönetim ilkesi gözetilmeli ve buna olanak sağlanmalıdır.⁴⁷ ; bu da, diğer hususların yanı sıra, bir hâkimler birlik/derneğinin amaçları ve amaçlarının gerçekleştirilmesi, içyapısı⁴⁸ ve çalışanlarının seçimi üzerinde dışarıdan herhangi bir etkinin⁴⁹ yasaklanması gerektiği anlamına gelir.
- d) şeffaf bir yasa yapım sürecine ve diyaloga dâhil olma⁵⁰ ve uluslararası aktörlere sunulacak devlet raporları hakkında görüş bildirme, yorum yapma imkânı tanınmalıdır;⁵¹
- e) faaliyetlerin sona erdirilmesi veya askıya alınması sadece çok istisnâî ve sınırlı durumlarda mümkün olmalı⁵² ve bağımsız bir mahkemenin denetimine açık tutulmalıdır⁵³;
- f) herkese olduğu gibi hâkim birlik/derneklerinin de yeni teknolojileri kullanmasına izin verilmeli; ancak, özellikle birlik/dernekleri izlemeye yönelik tedbirler ile web sitelerinin engellenmesi yasaklanmalıdır⁵⁴.

B. Hâkimlerin özel konumu

- 49. Hâkim birlik/dernekleri ile ilgili olarak, hâkimlerin özel konum ve görevlerinden kaynaklanan bazı özelliklerin dikkate alınması gerekli görünmektedir. Hâkimler bağımsız ve tarafsız olmalıdır. Sadece bağımsız ve tarafsız olmakla kalmamalı, aynı zamanda böyle de görünmelidirler. Hâkimler, devletin üç erkenden biri olan yargıyı oluşturur, ancak bu erk tek tek hâkimlere veya onların kurullarına verilmiş bir yetkidir.
- 50. Devlet iktidarının bir kolu olarak yargı için, her ikisi de siyasal partiler ve bürokratik mekanizmalar tarafından yönlendirilen yürütme veya yasama organları kadar ortak bir irade oluşturmak ve diğer erklerle, medyayla ve bir bütün olarak toplumla bütünleşik bir şekilde iletişim kurmak kolay değildir.
- 51. Hâkimler de temel ifade özgürlüğü hakkından yararlanır,⁵⁵ ancak ellerindeki davalar ve diğer bilgiler söz konusu olduğunda bireysel olarak açıklama yapma ve düşüncelerini ifade etmede gizlilik kuralları ile sınırlandırılırlar.
- 52. Tek bir hâkimin beyanının etkisi kesinlikle sınırlıdır. Hâkim birlik/dernekleri, bu yapısal dezavantajın giderilmesine iki şekilde katkıda bulunabilir: Ortak bir tutum belirlemeye yardımcı olabilir ve bu tutumu etkin şekilde dış aktörlere iletebilir.

⁴⁶ A.y. para 151.

⁴⁷ A.y. para 169 ve 171.

⁴⁸ A.y. para 175.

⁴⁹ A.y. para 174.

⁵⁰ A.y. para 183 ve 184.

⁵¹ A.y. para 186.

⁵² A.y. paras 244, 245, 251.

⁵³ A.y. para 244 ve 256.

⁵⁴ A.y. para 265, 270, 271.

⁵⁵ Şu AİHM kararlarına bkz.: 23 Haziran 2016 tarihli Baka/Macaristan Davası; 20 Kasım 2012 tarihli Harabin/ Slovakia Davası. Ayrıca bkz. AİHS/Madde 11.

53. Adalet sistemi bünyesinde birden fazla hâkimler birliği varsa, bazen belirli ortak sorunlar karşısında farklı tutumlara sahip olabilirler. Her ne kadar çoğulculuk adalet alanında demokratik tartışmaları zenginleştirse de, CCJE, adalet sistemi içinde ve dışındaki diğer aktörler üzerinde güçlü bir etkiye sahip olmak için önemli konularda ortak bir tutum benimsemek yönündeki çabaları memnuniyetle karşılamaktadır.
54. CCJE, hâkim birlik/derneklerinin önemini ve değerini kabul etmektedir. Hâkimlerden oluşan dernekler, yukarıda belirtilen özellikleri özel sınırlandırmalara ve farkındalığa yol açsa bile, üye devletlerde hukukun üstünlüğüne önemli ölçüde katkıda bulunma potansiyeline sahiptir.
55. CCJE, hâkim birlik/derneklerinin bağımsız olması ve kendi kendini yönetmesi gerekliliğinin çok önemli bir unsur olduğuna inanmaktadır; bu, bir yandan dernek kurma ve derneklere üye olma temel hakkının bir yönü, diğer yandan da hem hâkimlerin ve yargının bağımsızlığı hem de erkler ayrılığı ve erkler arası denge ilkesiyle sıkı sıkıya bağlıdır. Her ne kadar hâkim birlik/dernekleri bu anayasal haklara sahip olmasa da, hâkim birlik/dernekleri üzerinde baskı uygulandığı takdirde, bu, pratikte dolaylı olarak hâkimlere ve yargı üzerinde baskı ve etki oluşturulabilmektedir.
56. Dolayısıyla, hâkim birlik/dernekleri, amaçları, içyapısı, üyeleri ve çalışanlarının belirlenmesi hususlarında dışarıdan her türlü kontrol ve etkiye tamamen kapalı olmak zorundadır.
57. Bir birlik/derneğe üyeliğin hâkimlerin kariyeri üzerinde herhangi bir etkisi olmamalı ve ne avantaj ne de dezavantaj sağlamalıdır. Üyeler üyeliklerini açıklamak zorunda bırakılmamalı,⁵⁶ böylece bu tür hassas verilerle ilgili olarak özel hayatın gizliliği haklarına bir müdahaleye maruz kalmamalıdır. Hâkim birlik/derneklerinin bu konudaki menfaatlerini koruduğu göz önünde bulundurularak, üyelik verileri, ifşa edilmeleri yasak olan sendikalar gibi muamele görmelidir.⁵⁷ Mevzuat, olası çıkar çatışmalarını şeffaflaştırmak için hâkimlerin mal varlıklarını ve çıkarlarını beyan etmelerini gerektirse bile, bu durum hâkim birlik/derneklerine üyeliğin beyan edilmesini içeremez, çünkü bu tür bir üyelik ile yargısal işlevlerin yerine getirilmesi arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

C. Kaynaklar ve yönetim

58. Hâkim birlik/dernekleri, amaçlarının çeşitliliğine ve bunları uygulamak için öngörülen araçlara bağlı olarak farklı ölçülerde kaynaklara ihtiyaç duymaktadır. Üyelik aidatları çoğu dernek için birincil gelir kaynağıdır. Aidatlar ayrımcı veya zorlayıcı olmamalı ve bu şekilde aidatları karşılayamayan hâkimleri dışlama riski taşımamalıdır.
59. Çoğu zaman, ek malî kaynak veya başka ekipmana ihtiyaç duyulacaktır. CCJE, Örgütlenme Özgürlüğü Rehber İlkeleri'nde yer alan "derneklerin faaliyetlerini sürdürmek için yerli, yabancı veya uluslararası malî, materyal ve insan kaynağı arama, alma ve kullanma özgürlüğüne sahip olması" gerekliliğini onaylamaktadır.⁵⁸ Sağlanan finansman

⁵⁶ Bkz. 2.11.2017 tarihli Bulgar Yargı Sistemi Yasasının 11.8.2017 tarihli Değişikliğine ilişkin CCJE Bürosu Görüşü (CCJE-BU(2017)10), para. 10-16

⁵⁷ A.y. para 13 ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Yönetim Organının Örgütlenme Özgürlüğü Komitesinin kararları ve ilkelerinin özeti, 5. (Gözden Geçirilmiş) Baskı, 2006, 866. para.

⁵⁸ Örgütlenme Özgürlüğüne İlişkin Ortak Kılavuz İlkeler, para 32.

ne olursa olsun şeffaf olmalı ve hâkim birlik/derneklerinin bağımsızlığını zedelememeli ya da zedeliyormuş izlenimi vermemelidir.

60. Birçok birlik/dernek yayınlardan, eğitim faaliyetlerinden, düzenlediği seminerler, konferanslar ve diğer etkinliklerden ya da katıldıkları ulusal veya uluslararası projelerden bir miktar gelir elde etmektedir. Diğerleri ise malvarlıklarından, bağışlardan, miraslardan ve sübvansiyonlardan yararlanırlar. Bu tür ek gelir kaynaklarının kullanılması halinde, birlik/derneğin bağımsızlığının ihlal edilmemesine ve birlik/derneğin faaliyetleri üzerinde etki izlenimi dahi yaratılmamasına azami özen gösterilmelidir. Bu husus, desteğin devlet bütçesinden sağlanması ve belirli koşullara bağlı olması halinde de dikkate alınmalıdır. Kamu parasının devlet bütçesinden karşılanması normal olarak bazı mali denetimleri de beraberinde getirir. Bu nedenle, sadece bu tür bir finansmana bağımlı hale gelme konusunda değil, aynı zamanda uygulanan denetim konusunda da dikkatli olunmalıdır; bu denetim hiçbir zaman faaliyetlerin öncelik ve içeriğinin kontrolünü içeremez.
61. Hâkim birlik/derneklerinin finansmanı, kar amacı gütmeyen karakterlerini etkilememelidir, yani gelir elde etmek birincil amaçları olmamalıdır. Bir birlik/dernek, faaliyetlerinden kaynaklanan herhangi bir kârı üyeleri arasında dağıtamaz, ancak amaçlarının gerçekleştirilmesi için birlik/derneğe yatırmalıdır.⁵⁹ Hâkim birlik/derneklerinin finansmanlarına ilişkin katı şeffaflık kuralları olmalıdır.

D. İçyapı

62. Hâkim birlik/dernekleri, üyeleri adına ve ortak bir irade ile hareket ettiklerini iddia eder. Bu, birlik/derneğin içinde demokratik bir yapıyla beraber şeffaf bir şekilde kararların alınmasını ve faaliyetlerin yürütülmesini gerektirir. Yüksek temsil nitelikleri nedeniyle bu birlik/dernekler, tüm hâkimler ya da belirli bir yargı çevresinden hâkimler adına konuşmak istediğinde bu daha da önemlidir.
63. Bu gereklilikleri karşılamak için CCJE, birlik/dernek görevlilerinin (başkan, yönetim kurulu ve diğerleri) üyeleri ya da üyeleri tarafından seçilen delegeler tarafından demokratik ve ayrımcı olmayan bir şekilde seçilmesini tavsiye etmektedir. Yönetim kurulunun ya da diğer icra organlarının kararları şeffaf ve gerekçeli olmalıdır. Üyeler ile görevliler arasında açık bir diyalog kurulmalı ve birlik/dernek içindeki her gruba ayırım yapılmaksızın söz hakkı tanınmalıdır.

E. Siyasal partilerle ilişkiler

64. Hâkim birlik/dernekleri ve bunların görevlileri, herhangi bir siyasal partiye üye olmamalı veya yakınlık duymamalıdır. Siyasal partiler veya grupların, derneğin/birliğin politikasını veya görevlilerinin seçimini etkilemeye yönelik girişimleri açıkça reddedilmelidir. Birlik/dernek temsilcileri, siyasal grupların temsilcileri olarak değil, yalnızca adalet sisteminin gereklerine bağlı aktörler olarak görülmelidir. Bu, hâkim birlik/derneklerinin siyasal partilerle ilişki kurmadığı anlamına gelmez. Adalet sisteminin ihtiyaçlarını ve gerekli reformları iletmek, hukukun üstünlüğü ve insan haklarına saygı uğruna mücadele etmek için hâkim birlik/dernekleri, gerekirse, kendilerini demokrasiye ve hukukun üstünlüğüne adanmış olan siyasi partilerle fikir alışverişinde bulunmak zorunda kalabilir.

⁵⁹ A.y. para 43.

65. CCJE, özellikle birlik/dernek görevlilerinin seçimiyle ilgili kampanyalar sırasında birlik/derneğin içindeki farklı üye gruplarının farklı siyasi partiler tarafından finanse edildiği, atandığı veya desteklendiği sistemlerden yana değildir.

F. Hâkim birlik/dernekleri ve sendikalar

66. Hâkimlerin çalışma koşulları, ücretleri, emekli maaşları ve güvenlikleri devlet tarafından teminat altına alınmalıdır. Bu nedenle, hâkimler, tıpkı diğer bireylerin işverenleri karşısında durumları gibi kişisel durumlarını korumaya ve iyileştirmeye çalışan diğer bireylerle benzer bir zorluklarla karşılaşır ve bu açıdan, hâkim birlik/derneklerinin çıkarları sendikalarınkilere benzemektedir.
67. Hâkimler aynı zamanda sendika kurabilir ve bir sendikaya üye olabilir⁶⁰. Yasama organı hâkimler için bu haklara bazı kısıtlamalar getirebilir, ama bu kısıtlamalar hâkimleri bu temel haklardan tamamen yoksun kılacak ölçüde olmamalıdır.⁶¹
68. Üye devletlerde hâkimlerin sendika üyeliği ile ilgili uygulamalar önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Bazı üye devletlerde, yasal ve kültürel teamüller bu tür bir üyeliği hâkimin konumu ve rolü ile bağdaşmaz olarak görmektedir. Diğer üye devletlerde ise bazı hâkimler aynı anda hem sendikalara hem de hâkim birlik/derneklerine üyedir. Sendika olarak tanınan ya da kendilerini böyle gören bazı hâkim birlik/dernekleri de vardır.⁶² Bazen bir sendika statüsü bu derneklere ek olanaklar sağlamaktadır.
69. Bu farklı geleneklere saygı gösterilmelidir. Bununla birlikte, CCJE, sendikaların parti siyaseti tarafından domine edilmesi halinde, bu siyasallaşmanın hâkimleri ve imajlarını etkilememesine dikkat edilmesi gerektiğinin altını çizmelidir. Aksi takdirde bu tür uygulamalar önyargılı ve taraflı olduğu iddialarına yol açabilir.

VII. Uluslararası hâkim birlik/derneklerinin statüsü, amaçları ve rolü

70. Son yirmi yıl içinde, Avrupa çok hızlı bir şekilde ortak bir hukuk alanı geliştirmiştir. Bir yandan, ulusal yargı sistemleri arasındaki sınır ötesi/uluslararası işbirliği konusunda giderek daha fazla belge yayımlanmıştır. Öte yandan, AİHS'nin ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadının ışığında, ortak Avrupa temel değerleri ulusal hukuk sistemlerini ve bunların işleyişini doğrudan etkilemiştir. Buna paralel olarak, içtihat geliştirme işi ve ortak mevzuatların standart belirleme ve yürütme gücü, kısmen Avrupa düzeyindeki aktörlere kaydırılmıştır. Bu yeni Avrupa kurumları, ulusal yürütme veya yasama erkleri üyelerinin etkisiyle oluşturulmuş ve yönetilmiştir.
71. Yukarıda açıklanan gelişmelere, ayrıca, ulusal yargı erki temsilcilerinin Avrupa düzeyinde faaliyetlere katılma girişimleri de eşlik etmiştir. Birkaç Avrupa hâkim birliği kurulmuş olup bunlardan bazıları ulusal birlik/derneklerin federasyonu şeklindeyken, bazılarının üyeleri farklı ülkelerden hâkimlerden oluşmaktadır; geri kalansa hem ulusal birlik/dernekleri hem de bireyleri üyeliğe kabul etmektedir.

⁶⁰ Bangalore Yargı Etiği İlkeleri'ne ilişkin yorum, para 176.

⁶¹ Bkz. AİHM *Matelly/Fransa* davası

⁶² Finlandiya, Fransa, Yunanistan, Lüksemburg (dernek, bir kamu emekçileri sendikasına kayıtlı olmayan bir alt birimdir), Hollanda.

72. Üyeleri için bu tür birlik/dernekler, farklı hukuk sistemleri ve ortak standart ve değerlerin yorumlanması konusunda deneyim alışverişinde bulunmak için önemli bir fırsat sunmaktadır.
73. Ulusal hâkim birlik/dernekleri gibi, Avrupa hâkim birlik/dernekleri de hâkimlerin ve yargının bağımsızlığını savunma ve geliştirme ve hukukun üstünlüğünü koruma ve geliştirme hedeflerine bağlıdır.
74. Avrupa düzeyindeki aktörlerle diyalog kurmaya, bu düzeyde standartların belirlenmesine katkıda bulunmaya ve Avrupa makamlarının dikkatini üye devletlerin adalet sistemlerindeki sorunlara çekmeye çalışırlar.
75. Avrupa hâkim birlik/dernekleri, üye devletlerdeki adalet sistemlerinin gelişimini ve Avrupa standartlarına uygunluğunu takip eder. Bu birlik/dernekler, Avrupa standartlarını teşvik etmek için çalışırken, aynı zamanda ulusal yargı organları arasında engin deneyim ve fikir alışverişi için bir platform oluşturmaktadır. Avrupa birlik/dernekleri, üyelerini Avrupa'daki gelişmeler, yeni içtihatlar ve standart belirleme konusunda bilgilendirmenin yanı sıra Avrupa standartları üzerine düzenlenen eğitimlere de önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır.
76. Avrupa hâkim birlik/derneklerine üyelikleri sayesinde ulusal birlik/dernekler, sorunları Avrupa makamlarına iletmek için daha çok fırsata sahip olmakta ve Avrupa birlik/derneklerinin itibarı sayesinde kendi etkilerini güçlendirebilmektedirler. Üye Devletlerde, Avrupalı bir aktör tarafından ortaya konan argümanlar bazen daha ciddiye alınmaktadır.
77. Avrupa hâkim birlik/derneklerini gözlemci olarak kabul eden CCJE, bu derneklerin, kendi görüşlerine yaptıkları verimli katkılar için minnettardır. Diğer Avrupalı aktörlere de aynı şekilde bu dernekleri çalışmalarına dâhil etmelerini tavsiye etmektedir.

VIII. Üye devletlerin hâkim birlik/dernekleriyle ilgili tutumu nasıl olmalıdır?

78. Hâkim birlik/derneklerin ana hedefleri - hâkimlerin ve yargının bağımsızlığı, hukukun üstünlüğü ve insan haklarını destekleyip savunmak - Avrupa Konseyi'nin temel ilkeleri ve üye devletlerin taahhütleri ile örtüşmektedir. Bu ortak paydadán hareketle birlik/dernekleri ve üye devletler ortak çalışmalara yönelmelidir.
79. Devletler barışçıl bir şekilde toplanma ve örgütlenme hakkı ile ifade özgürlüğü hakkına makul olmayan dolaylı kısıtlamalar getirmekten kaçınmakla kalmamalı⁶³, aynı zamanda bu hakları güvence altına almalıdır.⁶⁴
80. Dolayısıyla üye devletler, hâkimlerin örgütlenme hakkını özgürce kullanmalarını mümkün kılan ve hâkim birlik/derneklerinin amaçlarını gerçekleştirmek için verimli şekilde çalışabilecekleri bir çerçeve sağlamalıdır.
81. Hâkim birlik/dernekleri ve üye devletler, adalet sistemine ilişkin tüm ilgili konularda güvene dayalı açık ve şeffaf bir diyalog içinde olmalıdır.

⁶³ Bkz. AİHM *Kudeshkina/ Rusya* (26.02.2009).

⁶⁴ Olumlu ve olumsuz yükümlülükler için, bkz. AİHM *Öllinger/Avusturya Davası*, para 35 ve devamı; BM Özel Raportörünün Barışçıl Toplanma ve Örgütlenme Özgürlüğü Haklarına ilişkin 21 Mayıs 2012 tarihli raporu (A/HRC/20/27), para 33-42.

82. Siyasetçiler, ne tehditler, haksız suçlamalar veya medya kampanyaları yoluyla ne de memurlara veya üyelere mesleki terfiler veya menfaatler sağlayarak veya başka yollarla hâkimleri veya birlik/derneklerini parti politikalarını desteklemeleri için etkilemeye çalışmaktan kaçınmalıdır.
83. Üye Devletler, Avrupa kurumları üzerindeki etkilerini kullanmalı ve bu kurumlar ile Avrupa hâkim birlik/dernekleri arasında diyalogun kurulması ve kolaylaştırılmasına yönelik girişimleri desteklemelidir.

IX. Sonuçlar ve tavsiyeler

1. Hâkim birlik/dernekleri, üyelik için gönüllü olarak başvuran üyelere oluşun, kendi kendini yöneten ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlardır.
2. CCJE, her adalet sisteminde bu türden en az bir hâkimler derneği/birliğinin bulunmasına büyük önem vermektedir.
3. Üye Devletler, hâkimlerin örgütlenme ve ifade özgürlüğü haklarını etkin şekilde kullanmasına elverecek imkân ve şartları sağlamalı ve hâkim birlik/derneklerinin bağımsızlığını ihlâl edebilecek her türlü müdahaleden kaçınmalıdır.
4. Hâkim birlik/derneklerinin en önemli amaçları, hâkimlerin bağımsızlığını tesis etmek ve savunmak, statülerini güvence altına alıp uygun çalışma koşullarını temine çalışmak ve hukukun üstünlüğünü destekleyerek geliştirmektir.
5. Hâkim birlik/dernekleri, hâkimlerin eğitimi ve etik kuralları konusunda da önemli bir rol oynayabilir ve yargı reformlarına katkıda bulunabilir.
6. Hâkim birlik/dernekleri, üstlendikleri rol ve yaptıkları çalışmalarla adalet sisteminin işleyişine ve hukukun üstünlüğüne belirleyici bir katkıda bulunabilir. Her halükarda, bu katkı önemli ve değerli olacaktır.
7. Hâkim birlik/derneklerine, hâkimlerin statüsü ve mahkemelerin idaresi ile ilgili konularda planlanan mevzuatı değerlendirme ve görüş bildirme imkânı sunulması yerinde olur.
8. Mahkeme yöneticileri ile hâkim birlik/derneklerinin temsilcileri arasında karşılıklı açıklık ve saygıya dayalı bir diyalog sayesinde adalet sistemi ve yargı reformlarının etkinliği artar.
9. Hâkim birlik/dernekleri, yargının ve hâkimlerin rolü ve işleyişi hakkında medya ve genel olarak kamuoyunu bilgilendirmek açısından ideal konumdadır.
10. Hâkim birlik/dernekleri, faaliyetlerini, siyasî partilerin veya siyasî makam mevkii adaylarının çıkarlarına göre şekillendirmekten ve siyasî meselelere karışmaktan kaçınmalıdır. Faaliyetlerini, kendi amaçları ile sınırlı bir çerçevede tutmalıdır.
11. Hâkim birlik/dernekleri demokratik bir biçimde yapılandırılmalıdır. Mali ve karar alma süreçleri en azından üyelere açık, şeffaf yürütülmelidir.
12. Hâkimler, üye oldukları hâkimler deneği/birliğini açıklamaya zorlanamaz.

13. Hâkim birlik/dernekleri sınır ötesi/uluslararası işbirliğini kolaylaştırdığı gibi diğer üye devletlerdeki birlik/derneklerle fikir alışverişine de olanak sağlar. Ayrıca, Avrupa düzeyinde bir dizi hâkim birlik/derneği ve örgütü kanalıyla da ortak çalışmalar yürütürler.
14. Avrupa düzeyindeki hâkim birlik/dernekleri, hukukun üstünlüğü ve insan hakları alanında Avrupa değerleri ile Avrupa hukuk standartlarının desteklenip korunmasında önemli bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla, ulusal ve uluslararası makamlar bu birlik/derneklerin çalışmalarına gereken önemi vermelidir.
15. CCJE, Avrupa kurumlarının, Avrupalı birlik/derneklerin farklı üye devletler ve yargı sistemlerinden topladıkları deneyim örnekleri ve gözlemlere güvenmelerini ve bunlardan yararlanmalarını tavsiye eder.
16. CCJE, hâkim birlik/dernekleri ile Avrupalı paydaşları arasında düzenli bilgi alışverişini destekler.